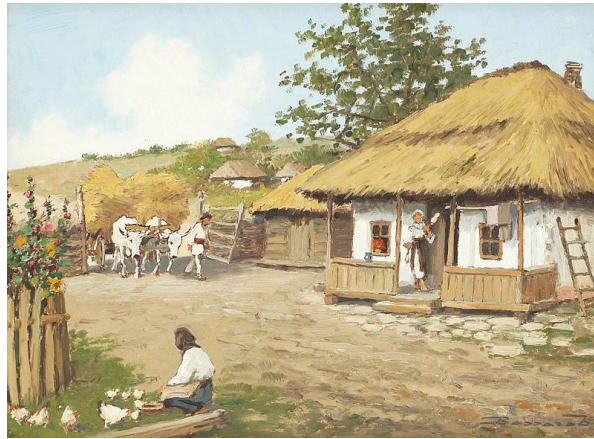

Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului
Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului
Biroul pentru catehizare parohială

Chipuri de oameni deosebiți

Programul catehetic pentru Postul Adormirii Maicii Domnului în anul satului
românesc, al dascălilor și al traducătorilor de cărți,
a fost elaborat cu binecuvântarea

Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Andrei
de către pr.lect.univ.dr. Liviu Vidican-Manci

Cluj-Napoca
August 2019

Programul catehetic cuprinde:

- 1. Chipuri de oameni deosebiți**
- 2. Episcopul Nicolae Ivan, întruparea hărniciei**
- 3. Părintele Dometie de la Râmeț, făclie prin credință**
- 4. Părintele Dumitru Stăniloae și rugăciunea inimii**
- 5. Părintele Arsenie Papacioc, omul iubirii**
- 6. Părintele Paisie Olaru, chipul blândeții**
- 7. Părintele Ilie Cleopa, învățătorul din sihăstrie**
- 8. Părintele Benedict Ghiuș, călăuzitor înțelept**
- 9. Părintele Petroniu Tănase, chipul monahului deplin**
- 10. Părintele Daniil Sandu Tudor, smerenia întrupată**

1. Chipuri de oameni deosebiți¹

(1 august)

Postul Maicii Domnului este timp de rugăciune și de apropiere de Cea care L-a născut pe Mântuitorul lumii. În același timp, e prilej bun să privim și, de ce nu, să admirăm, pe cei care au stat sub omoforul Ei mijlocitor, părinți îmbunătățiți ce au trăit în Biserica Ortodoxă Română.

Și, pentru că oamenii duhovnicești se cunosc între ei, unii au scris pagini memorabile, în înțelesul cuvintelor Sfântului Pavel care spune: „aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (Ev.13, 7). Pomenim aici „Patericul Românesc” al pr. Ioanichie Bălan, „Icoane smerite” ale pr. Petroniu Tănase, „Convorbiri duhovnicești” ale aceluiași neostenit Ioanichie Bălan și câte altele n-ar putea fi pomenite.

Dintre numeroasele „icoane smerite”, păstrate cu sfințenie în trezoreria spiritualității neamului, le vom aminti pe următoarele: Nicolae Ivan, Dometie de la Râmeț, Dumitru Stăniloae, Arsenie Papacioc, Cleopa Ilie, Paisie Olaru, Benedict Ghiuș, Petroniu Tănase și Daniil Sandu Tudor. Numele acestor părinți răspund și anului omagial și comemorativ 2019 al „satului românesc, al gospodarilor, al dascălilor și al traducătorilor de cărți”, pe care Patriarhia Română l-a proclamat.

În aceste zile, în care Paraclisul Maicii Domnului va fi rugăciunea principală, iată ce cateheze vom avea la dispoziție:

Nicolae Ivan (2 august)

Se știe, nu sunt mulți cei care marchează memoria unui loc, omeni providențiali, dăruiți de Dumnezeu cu puterea de a schimba medii, contexte, mentalități. Episcopul, de vrednică pomenire, Nicolae Ivan, apostol al Ardealului, este unul dintre ei. În cateheza dedicată marelui trăitor, gospodar, organizator al vieții Bisericii Ortodoxe din Cluj, vom încerca să evidențiem, pe lângă elementele biografice, marea virtute a hărniciei, care, după proverb, „alungă sărăcia”.

Dometie de la Râmeț (3 august)

Deși numele părintelui Dometie spune mai multe pentru cei din aria Mănăstirii Râmeț, pentru noi cei din Arhiepiscopia Clujului el va deveni un exemplu de osteneală duhovnicească și dăruire cauzei monahale. Credința neștirbită în Dumnezeu a făcut din duhovnicul Râmețului un chip de neșters, care de la an la an se potentează și luminează mănăstirea prin prezența sa nevăzută.

Dumitru Stăniloae (5 august)

Numele care a marcat teologia academică românească a secolului al XX-lea este Dumitru Stăniloae. Dacă pentru teologi și preoți ar fi de prisos reiterarea biografiei, a vieții duhovnicești, a muncii depuse pentru traducerile din Sfintii Părinți, pentru magistrarele volume de Teologie Dogmatică, credem că pentru credincioșii noștri va fi un prilej bun de a se apropia de „icoana smerită” a părintelui. În această cateheză vom încerca să evidențiem ce raportare avea părintele la „rugăciunea inimii”, rugăciune care, după umila

¹ Catehezele vor fi făcute în zilele de rând, duminica urmând programul catehetic al parohiei, iar, în ziua de 6 august, de praznicul Schimbării la Față, se va ține un cuvânt tematic, inspirat de marea sărbătoare.

noastră părere, prin practicarea ei de către părintele, a contribuit decisiv la atingerea profunzimilor teologice de care a dat dovadă.

Arsenie Papacioc (7 august)

Părintele de la Techirghiol, trecut prin greutățile temniței, căruia i s-a dat prilejul să urască mai mult decât să iubească, a ales calea duhovnicească și o spunea de fiecare dată, că mai de preț este pacea decât dreptatea. Acest aspect al vieții lui ne-a ajutat să ne apropiem de o tratare a iubirii aproape lui „ca pe tine însuși”.

Paisie Olaru (8 august)

Viața părintelui Paisie a inspirat sute de mii de creștini ortodocși, de monahi și înalte fețe bisericești. A fost un mare duhovnic, așa cum puțini au mai rămas astăzi, iar nota lui dominantă a fost blândețea. Această virtute va ocupa prim planul catehezei dedicate părintelui.

Cleopa Ilie (9 august)

Cunoscut ca cel mai important exponent al monahismului bucovinean, părintele Cleopa s-a remarcat printr-o harismă a duhovniciei cu totul aparte. Ca duhovnic era egalat și, poate, chiar întrecut de propriul lui duhovnic, Părintele Paisie Olaru, dar, în harisma învățătoarească, nu îl egala nimeni la Sihăstria. Despre cât de important este darul învățării celorlalți, harisma catehetică, vom asculta în cateheza dedicată părintelui.

Benedict Ghiuș (10 august)

Părintele Benedict Ghiuș a marcat epoca sa prin prezența inteligentă și smerită, prin înțelepciunea care a atras mii de tineri și intelectuali. Părintele de la Antim, cel care a fost ales episcop, dar n-a fost recunoscut de dictatura antonesciană, cel care a fost ghid și călăuză, dar a fost simțit ca un pericol pentru regimul politic al vremii, este pentru credincioșii mileniului III, exemplu de călăuzitor înțelept. Virtutea înțelepciunii va ocupa prim planul acestei cateheze.

Petroniu Tănase (12 august)

Părintele Petroniu Tănase, călugăr de vocație, iubitor de sihăstrie, mare rugător și duhovnic ne-a arătat ce înseamnă călugăria. Ce sunt cele trei voturi monahale și cum gravitează viața călugărului în jurul lor, vom afla din cateheza ce-i este dedicată.

Daniil Sandu Tudor (13 august)

Părintele Daniil a marcat generații întregi de intelectuali și clerici. Viața îi este legată direct de Rugul aprins și, a fost văzut, de cei care frecventau Mănăstirea Antim, ca un veritabil dascăl. Viața lui a fost specială de la un capăt la celălalt, este convertitul prin excelență și smeritul prin harul lui Dumnezeu. Duhovnicia și inteligența lui ne dau imboldul să ne apropiem în ultima cateheză de virtutea smereniei.

Înainte de încheierea primului episod catehetic, ne reamintim cuvântul Sfântului Pavel, „aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (Ev. 13, 7), și ne întărim în demersul de repunere în lumină a chipurilor modelatoare în bine. În consecință, am ales 9 nume care să ne călăuzească postul adormirii. Chipurile acestor oameni sunt întipărite în icoana veșniciei prin Duhul Sfânt. Faptele lor nu numai că sunt demne de urmat, dar se impun ca fapte sfințitoare.

Într-o lume în care se caută ștergerea memoriei recente, în care modele ce ne sunt propuse fac parte dintr-o lume superficială și amestecată cu noroiul plăcerii ieftine, a pune înainte și a accepta modele ce propun o viață dreaptă și curajoasă vine ca o confirmare a rolului Bisericii de a fi Mamă și Călăuză iubitoare.

Bibliografie

Petroniu Tănase, *Icoane smerite*, Editura Bizantină.

Bălan, Ioanichie, *Convorbiri duhovnicești*, Editată de Episcopia Romanului și a Hușilor, 1990.

2. Episcopul Nicolae Ivan, întruparea hărniciei²

(2 august)

În prima cateheză am avut parte de un vernisaj al chipurile harnicilor și dăruitorilor părinți ce au slujit Biserica și lumea, atât prin faptă cât și prin duh, atât cu mâinile, cât și cu minte, atât cu dăruirea, cât și cu dobândirea.

Acum e timpul să ne apropiem de una dintre cele mai importante personalități ale Clujului dezrobite, ale *Napocensis*-ului românesc de după 1918, Nicolae Ivan. Pentru tineri acest nume nu spune nimic, iar, pentru părinții lor, foarte puțin, deși în ultimii ani eforturile Mitropoliei Clujului au fost însemnate în exercițiul de *restitutio*³.

Într-un an dedicat tradiției, adică recunoștinței față de înfăptuirile părinților noștri, respectiv hărniciei și inteligenței, un om mai potrivit decât Nicolae Ivan, pentru noi, cei din Arhiepiscopia Clujului, nu se putea. Cine a fost, ce a realizat, cum a împlinit și cât de mult l-a interesat propășirea românilor transilvăneni, vom vedea în rândurile ce urmează, acestea constituindu-se și în argument puternic pentru alegerea unui atare portret.

Sibian de origine, părintele Nicolae nu a fost un vlădic oarecare, nici nu a pornit în viață ca unul care-și dorea scaunul vlădiciei. Așa cum atestă documentele vremii, s-a născut din părinții Ioan și Maria Ivan, într-o zi de mai, 17, 1855, în timpuri curajoase, vizionare și orientate spre binele comun, spre fericirea neamului. Localitatea de baștină, Aciliu, amintește cunoscătorilor, de Popa Ioan din Aciliu, fervent luptător pentru drepturile românilor și contestatar al dezbinării religioase a transilvănenilor din secolele XVIII-XIX⁴.

A urmat cursurile Seminarului de la Sibiu, cunoscut drept seminarul andreian, l-a absolvit și, timp de 7 ani a fost învățător confesional în Săliștea Sibiului. În această perioadă, la vârsta de 25 de ani, în 1880 s-a căsătorit cu fiica notarului Ioan Jech, Maria, care a primit convertirea la ortodoxie, ea fiind în tinerețe romano-catolică. A avut bucuria hirotoniei diaconale în 1880 pentru a sluji arhiepiscopia. De la început viața i s-a dovedit a fi specială, dar nu ușoară. Puțin după nașterea unicului copil, o fetiță, soția i-a murit, iar prunca i-a fost, așa cum el avea să relateze, stâlp de sprijin: „de n-aș fi avut această copilă, Dumnezeu știe ce s-ar fi ales de mine. Ea m-a oțelit în puteri, dorul de a-i da ei creștere și a-i asigura viitorul, m-a împins la lucru, la cruțare și la o viață cât se poate de modestă”, avea să spună viitorul episcop al Clujului. De aici înainte, preocuparea îi va fi Biserica și fetița⁵.

A fost ales, datorită calităților sale intelectuale și gospodărești, protopop al Albei Iulia, asesor consistorial și profesor de religie pentru copiii ortodocși de la Liceul de stat din Sibiu. Părintele Nicolae a fost cel care, inspirat de Dumnezeu, a cunoscut, încurajat și ajutat pe Octavian Goga, Ioan Lupaș,

² La fiecare cateheză vom reaminti credincioșilor noștri ideile principale ale catehezei anterioare. Această etapă din planul catehezei este deosebit de importantă pentru fixarea elementelor de credință în mintea și sufletul ascultătorilor. Prin urmare, recapitularea de la începutul fiecărei cateheze nu este opțională, ci se înscrie între pașii ce nu trebuie omiși ca o cateheză să își îndeplinească obiectivul.

³ Nicolae Vasiliu, Ioan Bunea, *Episcopul Nicolae Ivan. Ctitorul reînviatului eparhiei a Vadului, Feleacului și Clujului (1855-1936)*, ed. a II-a îngrijită de preot Iustin Tira, Renașterea, 2015, p. 40.

⁴ Nicolae Vasiliu, Ioan Bunea, *Episcopul Nicolae Ivan. Ctitorul reînviatului eparhiei a Vadului, Feleacului și Clujului (1855-1936)*, p. 41.

⁵ Nicolae Vasiliu, Ioan Bunea, *Episcopul Nicolae Ivan. Ctitorul reînviatului eparhiei a Vadului, Feleacului și Clujului (1855-1936)*, p. 42 s.u.

Grigorie Comșa, viitorul episcop al Aradului, Silviu Dragomir, Ilarie Chendi, Onisifor Ghibu, și mulți alți elevi, care la maturitate s-au dovedit bărbați vrednici. Nu vom intra în detalii, dar ajutorul pe care l-a dat atunci tinerelor vlăstare, a fost întors însutit în perioada păstoririi la Cluj. Că vedea lucrurile foarte limpede, stau dovadă cuvintele rostite cu prilejul unei predici pe când era protopop al Albei-Iulia: „este bolnav un popor când trăiește asupra altii, pe când ar fi putut fi el domn și stăpân. Este bolnav un popor când nu prețuiește școala și biserica, ca pe niște așezăminte sfinte...este bolnav...când nu se supune celor mai înțelepți decât el, ci rămâne în starea cea de înapoiere în care s-a pomenit de veacuri, și nu dorește să se ridice, să se înalțe ca să țină pas cu lumea care înaintază”.⁶

În 6 decembrie 1921, cel care a luptat pentru sporirea atenției față de partea de Nord-Vest a Transilvaniei, a fost instalat ca episcop, după ce hirotonia lui poartă însemnul Maicii Domnului, 21 noiembrie. Nu avea sediu, nu avea biserici, nu avea Catedrală, Clujul ortodox avea chipul unui oraș vandalizat. O biserică la marginea zidului cetății medievale a Clujului, Biserica „Sf. Treime”, care până în 1933 a fost socotită catedrală episcopală⁷. Chiar dacă ne vine greu să credem „la venirea sa la Cluj, consistoriul noii episcopii nu avea decât o masă, două scaune, un dulap, un maldăr de acte și doi modești funcționari, iar ca locaș de rugăciune, o smerită bisericuță ce înfățișa vitregia trecutului nostru românesc!”⁸

A trecut la cele veșnice în 1936, 3 februarie, după ce Clujul a fost revoluționat prin hărnicie, prin dragoste de neam, prin bucuria de a sfinți biserici și catedrale, de a înființa reviste și școli, dintre care Academia Teologică, cea mai semnificativă.

Într-una din scrisorile trimise de omul de stat I. Lapedatu, încheie cu aceste cuvinte: „îți mulțumesc și voi fi fericit să te găsesc mereu așa cum te-am cunoscut o viață întreagă, muncind onest și devotat pentru biserică și popor”⁹. Hărnicia și devotamentul au fost al doilea nume al Părintelui Nicolae, deci ne întrebăm, ce fel de virtuți sunt acestea și de ce e bine să le urmăm chemarea?

Ce este hărnicia? Este virtutea prin care omul își înmulțește talantul primit. Cu alte cuvinte este calitatea omului de a se pune în slujba sa, a familiei și a întregii comunități. Sfântul Apostol Pavel îi îndemna pe tesaloniceni cu aceste cuvinte: „dacă cineva nu dorește să muncească nici să nu mănânce” (2 Tes. 3, 10), arătând cât de importantă este hărnicia.

Privind spre tipul de muncă plăcut lui Dumnezeu acesta este cu siguranță acela ce-i aduce slavă și cinste. Sunt și persoane harnice, dar care nu sunt mânate de virtutea hărniciei, ci a lăcomiei. Acolo nu se poate vorbi decât despre zbatere și chin. De multe ori pe aceștia îi găsim neîmpliniți și, cu cât acumulează mai mult, cu atât doresc mai mult. Acestea consună cu proverbul românesc „nu confunda hărnicia cu lăcomia și hoția cu istețimea”.

⁶ Nicolae Vasiliu, Ioan Bunea, *Episcopul Nicolae Ivan. Ctitorul reînviatai eparhii a Vadului, Feleacului și Clujului (1855-1936)*, p. 48.

⁷ Nicolae Vasiliu, Ioan Bunea, *Episcopul Nicolae Ivan. Ctitorul reînviatai eparhii a Vadului, Feleacului și Clujului (1855-1936)*, p. 389.

⁸ <https://ziarullumina.ro/documentar/episcopul-nicolae-ivan-un-om-al-faptelor-13459.html>, accesa 20 iulie 2019.

⁹ Nicolae Vasiliu, Ioan Bunea, *Episcopul Nicolae Ivan. Ctitorul reînviatai eparhii a Vadului, Feleacului și Clujului (1855-1936)*, p. 389.

Hărnicia episcopului Nicolae Ivan l-a înnobilit, iar pe cei din jurul lui i-a întărit în nădejdea că dacă în fruntea obștii e un om vrednic, roadele nu întârzie să apară. Se spune că a venit la Cluj cu o valiză și a lăsat în urma lui o adevărată moștenire. Peste tot pe unde a fost a întărit edilitar și cultural comunitățile. Cea mai importantă realizare este catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca, dar, la fel de importante, sunt catedralele din Turda și din Huedin, Biserica Sf. Nicolae din Cluj-Napoca, Biserica Sfinții Trei Ierarhi din Bistrița, Biserica Sfinții Împărați Constantin și Elena din Năsăud, dar mai ales Academia Teologică din Cluj-Napoca. Toate acestea și multe alte realizări l-au recomandat în fața contemporanilor, așa cum spunea I. Lapedatu, ca pe un harnic și devotat ierarh.

Și în timpurile noastre munca și hărnicia sunt apreciate, am putea spune că pe alocuri chiar idolatrizate. Preferăm să muncim mult pentru a ne spori confortul personal, suntem apreciați la locul de muncă pentru că suntem harnici, dar, pentru a fi siguri că ceea ce facem e virtute, trebuie să ne răspundem la întrebarea, „cât timp îi aloc lui Dumnezeu în viața mea de om harnic și dăruit?” Dacă nu avem timp decât de muncă, iar de Dumnezeu deloc sau foarte puțin, să fim convinși că hărnicia nu e virtutea noastră, ci lăcomia e patima care ne domină.

În cateheza viitoare vom vorbi despre impresionanta viață a părintelui Dometie de la Râmeț, călugăr harnic și devotat, dar mai ales rugător și credincios.

Bibliografie

Nicolae Vasile, Ioan Bunea, *Episcopul Nicolae Ivan. Ctitorul reînviatului eparhii a Vadului, Feleacului și Clujului (1855-1936)*, ed. a II-a îngrijită de preot Iustin Tira, Renașterea, 2015.

<https://ziarullumina.ro/documentar/episcopul-nicolae-ivan-un-om-al-faptelor-13459.html>

3. Părintele Dometie de la Râmeți, făclie prin credință

(3 august)

E posibil ca părintele Dometie de la Râmeți să nu se afle printre cei mai cunoscuți părinți ai Bisericii Ortodoxe Române din secolul trecut. Cu toate acestea el a atras atenția contemporanilor prin duhovnicia și bucuria de a sluji Domnului. Eminent și devotat, părintele Dometie se poate bucura de numele de ctitor al Râmețiului.

În această cateheză vom căuta să ne apropiem de sfinția sa și să aflăm unde și-a petrecut primii ani din viață, care a fost chemarea sa spre slujirea lui Dumnezeu și ce harismă, ce dar mai aparte a avut.

Unde s-a născut?

Părintele Dometie¹⁰ s-a născut într-o zi de 13 octombrie 1924, în frumoasele ținuturi buzoiene, satul Mărculești din comuna Bălănești. A urmat cursurile prestigiosului Seminar de la Buzău, unde a fost un elev fruntaș, serios la carte și cuviincios în purtare. La sfârșitul războiului a intrat la Facultatea de Teologie din București, unde a fost evaluat cu „excepțional”. În timpul facultății, mai precis în anul IV, așa cum o mărturisește el însuși, a avut o experiență aparte: „împreună cu colegii de an – relatează părintele – am fost trimiși în Ardeal, pe timpul vacanței de Sf. Paști, ca misionari pentru întărirea ortodoxiei, mie repartizându-mi-se parohiile Teleac și Gurghiu, din protopopiatul Reghin, județul Mureș”.¹¹

Călugăria a venit ca un firesc, întrucât pentru tânărul teolog aceasta era chemarea spre ascultare, sărăcie de bună voie și castitate. În 1949, pe 6 august, a fost hirotonit diacon, pe 7 august preot, iar în anul 1950 a fost numit stareț al mănăstirii Prislop. Din 1952 până în 1957 a activat ca director de studii și profesor la școlile monahale ale Mănăstirilor: Ciolanu, Rătești și Barbu, Mănăstirea Ciolanu din Episcopia Buzăului fiindu-i locul de slujire. A fost mutat apoi la Catedrala episcopală din Buzău. În 1958 a ajuns pe plaiurile bistrițene, la mănăstirea Fântânelele, ca duhovnic și paroh al localității Dornișoara, iar în 1959 a fost numit stareț al Mănăstirii Dragomirești, în același an fiind mutat la Râmeți ca duhovnic și preot paroh al satului Râmeț și a cătunelor sale.

Ce observăm în dinamica vieții părintelui? El a acceptat să meargă oriunde a fost trimis, din ascultare, și peste tot a lăsat nume bun și amintiri frumoase, atât duhovnicești cât și administrative. Cele mai ample lucrări au fost la Râmeți: două case parohiale, o școală primară, ateliere pentru secția de covoare, trapeză cu bucătărie, arhondaric cu 7 camere, casă pentru îngrijitori, paraclisul mănăstirii și câte altele.

A murit într-o zi de 6 iulie 1975, la 51 de ani, lăsând în urma lui amintirea unui iubitor de Dumnezeu.

Din viața lui se desprind un buchet de virtuți, dar credința în Dumnezeu, hărnicia și dragostea pentru Sfânta Liturghie au avut o prospețime aparte.

¹⁰ În ultimii ani, după eforturile părintelui Ioanichie Bălan de a-l face cunoscut alături de alți părinți îmbunătățiți, s-au organizat la Mănăstirea Râmeți o serie de simpozioane care au avut ca temă centrală personalitatea părintelui Dometie. Totuși, prima lucrare în care icoana părintelui este evocată îi aparține lui Costion Nicolescu.

¹¹ *Părintele Dometie de la Râmeți*, ediție îngrijită de Costion Nicolescu, Ed. Bizantină, București, 2001, p. 16.

Maica Ierusalima, venerabila stareță a Mănăstirii Râmeț, vorbind despre credința părintelui Dometie relatează un eveniment petrecut în 12 iulie 1972. Erau în plin șantier, iar echipa de muncitori urma să încheie și să-și primească banii. Din nefericire cheltuielile depășeau capacitatea de plată cu 5100 de lei, iar maica era tare îngrijorată. A venit la părintele și l-a întrebat ce e de făcut, iar el a trimis-o să se roage Maicii Domnului, lucru care nu i-a căzut foarte bine stareței, întrucât i s-a părut că e doar un mod de a se scăpa de ea. Părintele era pe picior de plecare la o slujire în afara mănăstirii, dar când s-a întors a întrebat-o pe maică dacă s-a rugat. Ea a mărturisit că a făcut-o, dar nu cu mare tragere de inimă, și că, într-adevăr, problema nu era rezolvată. Duhovnicul a liniștit-o și a îndemnat-o la rugăciune și nădejde. A doua zi, pe când preocuparea stareței atinsese cote alarmante, s-a dus din nou la părintele, întrebându-l ce să facă. Părintele a îndemnat-o „roagă-te!” A fost momentul când lângă mănăstire a oprit o mașină de București. A coborât o femeie care s-a îndreptat țintit spre părinte și maica stareță exprimându-și dorința să facă o donație ca recunoștință pentru ajutorul lui Dumnezeu într-un mare necaz avut. Le-a mărturisit, de asemenea, că nu a intenționat să bată atâta drum, că a dorit să ducă banii la Cernica, dar noaptea a visat cu o tânără și frumoasă femeie care i-a spus „du-te la Râmeț că acolo au nevoie de tine”. În același timp, i-a rugat să nu deschidă plicul până când va pleca. După plecare maica stareță a găsit în plic suma de care avea nevoie să-și plătească muncitorii, mai puțin 100 de lei pe care în acea zi i-a adus un sătean cu un pomelnic. Acest episod a fost o lecție vie de încredințare a vieții lui Dumnezeu, o lecție, printre multe altele date de părintele, pentru maica Ierusalima și pentru fiecare dintre noi.

Dragostea părintelui pentru Sfânta Liturghie era cu totul aparte. Cei care l-au cunoscut spun că slujea zilnic, iar atunci când avea de ieșit din mănăstire cu treburi gospodărești, se trezea la 3 dimineața, slujea Sfânta Liturghie și apoi pleca la drum.

Sunt multe evenimentele ce vorbesc despre profilul duhovnicesc al Părintelui Dometie, dar noi ne vom opri aici, căutând în Sfânta Scriptură câteva lămuriri despre tipul de credință pe care, toată viața, părintele Dometie l-a avut.

Ce este în fapt credința? La ce ne ajută să fim credincioși și încrezători în Dumnezeu?

Când tatăl copilului chinuit de un duh ce căuta să-l omoare a venit la Domnul, Mântuitorul îi spune „De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede” (Mc.9, 23), iar cu altă ocazie „Toate câte cereți, rugându-vă, să credeți că le-ați primit și le veți avea” (Mc.11, 24). Cuvintele din acest al doilea verset au lucrat atât de bine și în viața părintelui Dometie. Acest gând a încercat să-l sădească în inimile tuturor celor pe care i-a întâlnit și cu unii a reușit.

De ce e important să credem când ne rugăm? Pentru simplul fapt că doar atunci se realizează, se împlinesc cererile noastre. Sfântul Ignatie Briancianinov, într-un cuvânt despre credință exclamă: „Credința în Hristos este viață. Cel hrănit prin credință gustă încă din vremea pribegiei pământești viața veșnică care e rânduită dreptilor după săvârșirea acestei pribegii”¹².

Astăzi, credința ne este pusă la grea încercare. Amorțirea simțurilor prin instalarea comodității, a lenei spiritului, fac ca rugăciunea să nu aibă forță. Cu

¹² Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice*, trad.de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Sofia, București, 2008, 145.

toate acestea, să avem curajul să privim la viața părinților și a oamenilor ce nu se îndepărtează de Dumnezeu și vom vedea cu limpezime lucrarea harului în ei. În cateheza următoare ne vom apropia de chipul minunat al părintelui Dumitru Stăniloae, figură marcantă a teologiei ortodoxe, om trecut prin temnițele comuniste pentru că a îndrăznit să se opună ateismului, cunoscut traducător din Sfântii părinți și părinte a uneia dintre cele mai importante colecții de texte traduse în limba română, Filocaliile.

Bibliografie

Briancianinov, Sfântul Ignatie, *Experiențe ascetice*, trad.de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Sofia, București, 2008;

Părintele Dometie de la Râmenți, ed.îngrijită de Costion Nicolescu, Ed.Bizantină, București, 2001;

Bălan, Arhim. Ioanichie, *Patericul românesc*, Ed. Mănăstirea Sihăstria, Neamț, 2005.

<https://www.lumeacredintei.com/reviste/lumea-monahilor/lumea-monahilor-nr-98-august-2015/parintele-dometie-manolache-sfantul-de-la-ramet/>

<https://doxologia.ro/arhimandritul-dometie-manolache>,

Tănase, Părintele Petroniu, *Icoane smerite din sfânta Ortodoxie românească*, Ed. Bizantină, București;

<https://www.crestinortodox.ro/parinti/parintele-dometie-la-ramet-98849.html>.

4. Părintele Dumitru Stăniloae și rugăciunea inimii

(5 august)

Părintele Dumitru Stăniloae s-a născut în apropierea Brașovului, la Vlădeni, într-o zi de 16 noiembrie a anului 1903. A stat aproape de marele mitropolit al Ardealului, Nicolae Bălan. A fost o minte scilpitoare, însetată de cunoaștere, prin urmare tinerețea și-a petrecut-o la studii în Grecia, Franța și Germania. După fortificarea intelectuală, s-a întors la Sibiu unde a predat Teologie Dogmatică și a rămas acolo până în 1947, când a fost dus la București. În 1932 a fost hirotonit preot, iar din 1931, tot ca o ascultare față de episcop, a început să scrie la *Telegraful Român*¹³.

După plecarea la București, s-a apropiat de organizația de revigorare duhovnicească „Rugul Aprins” de la Mănăstirea Antim, iar, în ce privește opțiunile sale politice, nu s-a ferit să critice comunismul, fapt ce i-a adus ani grei de temniță. În 1956 a fost condamnat, împreună cu alți membri ai „Rugului Aprins” la 5 ani de pușcărie în temutul Aiud. Dacă mulți s-au plâns pentru perioada petrecută acolo, el mărturisește că a luat-o ca pe o cruce de purtat și că în anii de izolare nu a încetat să rostească rugăciunea inimii, „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”. A trăit alături de soția sa Maria până în martie, 1993, când ea a plecat spre veșnicie. În toamna aceluiași an s-a desprins și părintele de cele trecătoare și s-a alăturat celor nepieritoare¹⁴.

În conștiința teologilor și preoților români a rămas ca personalitatea cea mai complexă a Bisericii Ortodoxe Române din secolul trecut. S-a remarcat prin hărnicie, fiind traducătorul din Sfinții Părinți cu cea mai vastă operă, iar cele mai cunoscute traduceri sunt Filocaliile. Pe lângă hărnicie, a fost un mare rugător și un practicant al exercițiului rugăciunii trupului prin metanie. Se spune că zilnic făcea atâtea metanii câți ani avea (paradoxul stă tocmai în faptul că în loc să scadă numărul de metanii, cu trecerea timpului, le creștea de la an la an). Nu numai că a scris și tradus teologie, ci a trăit teologic. A însușit cuvintele lui Evagrie Ponticul, pe care l-a tradus în primul volum din Filocalie, care spunea „teolog este cel care se roagă și cel care se roagă e teolog”.

Biserica Ortodoxă Română și-a arătat recunoștința față de el, prin editarea întregii opere, care se întinde pe mii de pagini. Scrisul l-a socotit parte din misiunea lui de preot, mod de aducere a oamenilor mai aproape de Dumnezeu.

Pentru că a fost atât de complexă personalitatea părintelui, am ales să ne apropiem de latura intimă a vieții lui duhovnicești, și anume, dragostea pentru rugăciunea lui Iisus.

Ce este rugăciunea? De ce ne întoarcem mereu la o întrebare al cărei răspuns îl știm? Credem că, atâta timp cât răspunsul nu devine parte din noi, nu-l știm cu adevărat.

Părintele Dumitru Stăniloae se raporta în felul următor la rugăciune: „Rugăciunea e taina unirii omului cu Dumnezeu. E o taină care se înfăptuiește ori de câte ori se roagă omul cu concentrare. Cel ce ajunge la o rugăciune

¹³ Andrew Louth, *Gânditori ortodocși moderni, de la Filocalie până în prezent*, trad. de Justin A. Mihoc, Cristian Untea și Lucian Filip, Doxologia, Iași, 2017, pp. 250-252.

¹⁴ Andrew Louth, *Gânditori ortodocși moderni, de la Filocalie până în prezent* pp. 253-254.

neîncetată trăiește neîncetat în această taină. Prin rugăciune pătrunde omul ca un scafandru în adâncurile nesfârșite ale lui Dumnezeu, Care ca Persoană iubitoare rămâne totuși distinct de cel ce se roagă și îl menține și pe acesta distinct”¹⁵.

Ce înseamnă unirea cu Dumnezeu? Înseamnă a îndumnezei firea, a avea gândul lui Hristos, cum spune Sfântul Apostol Pavel (1 Cor. 2, 16). Taina e continuă în măsura în care ne rugăm permanent: „Rugați-vă neîncetat! (1 Tes. 5,17). Iar rugăciunea neîncetată este „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!”. Această rugăciune a fost iubită și practică de părintele Dumitru Stăniloae, așa cum am consemnat mai sus.

Tot părintele spunea, ca unul care a cunoscut rugăciunea, că „gândirea la Dumnezeu, **cu mulțumire** și **cu laudă** și cu **sentimentul responsabilității** în raport cu aceste cuvinte ce ni le-a dat și ni le dă, devine o rugăciune continuă, o adâncire în taina lucrurilor, a persoanelor, o menținere în legătură cu Dumnezeu, o gândire la alte și alte puteri și înțelesuri pe care ni le comunică și o creștere a noastră prin toate acestea”¹⁶.

Se spune că în zilele noastre a slăbit rugăciunea. Se poate să fie adevărat, dar, raportat la timpurile nu demult apuse, persoanele care intră în bisericile noastre, care frecventează mănăstirile, care apelează la pomelnice a crescut semnificativ. Rugăciunea inimii este una dintre cele mai înalte forme de comunicare cu Dumnezeu și este practică de toți cei care au călăuzitori buni. Măsura rugăciunii este dată de măsura iubirii dintre noi. Și barometrul este comuniunea dintre noi. „Căci așa cum o flacără se mărește pe măsură ce mai adesea punem lemne pe foc, tot așa și rugăciunea ce des se săvârșește cu adâncirea minții în Dumnezeu, trezește în inimă dumnezeiască dragoste care, înflăcăându-se, va înfierbânta omul lăuntric în întregime, îl va lumina și-l va învăța”¹⁷.

Vom încheia acest episod prin sfaturile pe care părintele Dumitru Stăniloae le-a dat părintelui Petroniu Tănase, pe care acesta din urmă le-a consemnat:

„Fii optimist, încrede-te fără rezervă în dumnezeiasca Pronie.

Roagă-te necontenit, lasă-te în voia lui Dumnezeu, mulțumește-I pentru toate.

Bucură-te dacă Domnul te-a găsit vrednic de încercare. Suferința este de trebuință și pentru cel ce suferă și pentru mai binele lumii întregi.

Nu te lega de nimic din cele vremelnice.

Slujește pe aproapele cu toată dragostea și dăruirea; nu numai cât are nevoie, ci mai mult.

Fii pildă de viață creștină. Viața să-ți fie hotărâtă, fără compromisuri și confuzii, limpede.

Crezul tău să-ți fie viu: viață, nu teorie. Ești gata să mori pentru Hristos?

Nu pierde din vedere ținta spre care alergi; nu ne înecăm în marea vieții”¹⁸.

În cateheza viitoare vom avea în atenție chipul Părintelui Arsenie Papacioc sau Arsenie de la Techirghiol, a cărui viață este pilduitoare pentru cei ce încă nu au reușit să-i ierte pe dușmanii lor.

¹⁵ Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, p. 669.

¹⁶ Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, p. 670.

¹⁷ *Sbornicul*, p. 24

¹⁸ Petroniu Tănase, *Icoane smerite*, p. 58.

Bibliografie

Sbornicul. Culegere despre rugăciunea lui Iisus, miezul evlaviei ortodoxe, Renașterea, Cluj-Napoca, 2015.

Colecția Dumitru Stăniloae, *Opere complete*, Basilica.

Louth, Andrew *Gânditori ortodocși moderni, de la Filocalie până în prezent*, trad.de Justin A. Mihoc, Cristian Untea și Lucian Filip, Doxologia, Iași, 2017.

Stăniloae, Dumitru, *Spiritualitatea și comuniune în Liturghia ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2004.

5. Părintele Arsenie Papacioc, omul iubirii

(7 august)

S-a născut într-o zi binecuvântată, în care durerea și bucuria se îngemănează, 14 august 1914 și a fost botezat Anghel. În 1932 a încheiat studiile la Școala de Arte și Meserii, Secția Sculptură în lemn. Tinerețea și-a petrecut-o în politică și administrație¹⁹. Interbelicul a fost dur și, pe alocuri, sângeros. A suferit mai multe detenții, 1938-1940, în dictatura antonesciană este închis de două ori, iar între 1941-1942 suferă alte două încarcerări. În închisoare l-a cunoscut pe Valeriu Gafencu, iar întâlnirea a fost benefică turnurii spre viața de mănăstire. A fost tuns în monahism la mănăstirea Antim din București, iar în 1950 s-a bucurat de primirea darului preoției. A stat aproape de marii duhovnici și mistici ai vremii, Cleopa Ilie, Petroniu Tănase, Daniil Sandu Tudor²⁰. Din cauza frecventării Rugului Aprins a fost arestat pe 14 iunie 1958 pe când se afla la Mănăstirea Slatina.

A fost eliberat în 1 august 1964, după ani grei de temniță în care a încercat să săvârșească Sfânta Liturghie, improvizând tot ce presupune obiecte de cult, dar crezând cu tărie în puterea ei salvatoare. În ianuarie 1976 a ajuns la Mănăstirea Sfânta Maria din Techirghiol unde a slujit mai bine de trei decenii.

Firea lui e descrisă de părintele Ioanichie Bălan, astfel: „cu neobositul duhovnic și Protosinghel Arsenie Papacioc din Schitul Sfânta Maria – Tomis este greu să poți sta de vorbă pe îndelete. Program zilnic de slujbă la biserică, spovedanie regulată a maicilor din obștea schitului, numeroși fii duhovnicești de aproape și de departe, care vin pentru cuvânt de folos, credincioși cu tot felul de probleme, săraci care așteaptă milostenie și oameni care vor să-l vadă pentru câteva clipe”²¹. Acesta era părintele într-o descriere scoasă din contextul istoric și plasată exclusiv în cel pastoral.

Trăim într-o lume în care, profitând de instrumentele tehnologiei moderne, răul e mult mai vizibil, erezia mai vocală, blasfemia mai propagată ca niciodată. În sufletul creștinilor se nasc stări dintre cele mai contrastante, mai paradoxale și, adesea anihilatoare ale iubirii. Nici în timpul în care a trăit părintele Arsenie nu a fost mai bine, dimpotrivă. Urătorii de Dumnezeu se manifestau liber, aruncau în temniță pe cei care nu credeau și gândeau ca ei, prin urmare, dădeau toate motivele să fie urâți. Și i-a urât părintele? Cum se raporta părintele la defăimători, calomniatori, la cei ce nu-și iubeau aproapele? „Cu iubire veșnică te-am iubit pe tine, zice Dumnezeu. Frate dragă, Dumnezeu din iubire te-a ales din mulțimea atâtor oameni. Ți-a dat viață și te-a așezat în lumea aceasta. Toți cu care trăiești sînt aleșii Lui pe care îi iubește și îi apără. Sînt lângă tine, ca laolaltă să vă iubiți și prin aceasta se va vedea teama și iubirea de Dumnezeu. Cerul și pământul și toate ființele strigă neîncetat că iubesc pe Dumnezeu. Soarele, luna, stelele, munții, izvoarele, florile și toată făptura se pare că strigă: „Iubiți pe Dumnezeu, iubiți opera lui Dumnezeu!”²².

În frumusețea inimii sale, părintele de la Techirghiol îndeamnă în duh evanghelic la iubirea semenului, la iubirea naturii, la iertare.

¹⁹ Sorin Alpetri, *Între timp și veșnicie. Viața părintelui Arsenie Papacioc*, Editura Accent Print, 2014, pp11-21.

²⁰ Sorin Alpetri, *Între timp și veșnicie. Viața părintelui Arsenie Papacioc*, pp. 117-

²¹ Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovnicești*, II, Editată de Episcopia Romanului și a Hușilor, 1990, p. 609.

²² Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovnicești*, II, p. 620.

Ce este iubirea? Cum o trăim între noi? Sfânt Scriptură ne dă de înțeles că este totul, că este cheia bunei înțelegeri, a păcii, a creșterii spre unirea deplină cu Hristos. Nu întâmplător Părintele Dumitru Stăniloae vorbește despre Sfânta Treime ca despre „structura supremei iubiri”. Adică, din Sfânta Treime rezultă iubirea, Ea este iubirea și cine iubește L-a descoperit pe Dumnezeu.

Dar iubirea, de cele mai multe ori, nu poate fi cunoscută decât în starea de jertfă. De aceea Mântuitorul acceptă jertfa, pentru a ne dovedi că ea este cea care trasează artera principală pentru iubire. Părintele Arsenie Papacioc spunea, „lucrul primordial în concepția creștină este jertfa; condiția ca să te mântuiești, respectiv ca să luminezi, este să știi să te jertfești. Apostolul Petru, la Schimbarea la Față a Domnului, I-a spus: „Doamne, bine ne este nouă să fim aici. Să facem trei colibe...”. Parcă se îngemăna Cerul cu pământul. Însă Mântuitorul i-a răspuns: Bine, Petre. Dar, ce facem cu jertfa de pe Golgota?” O asemănare cu ideea de jertfă este lumânarea: un fitil ca să lumineze trebuie să ardă. Condiția ca să luminezi este să te jertfești. Asta este explicația lumânării sau a candeliei. Și dacă nu știm să jertfim, stăm pe loc”.²³

Cum ne jertfim în relația cu ceilalți? Iertând! Ce înseamnă să ierți? Înseamnă să-ți lași inima să iubească.

Tot părintele Arsenie relatează: „eram la închisoare și era acolo un om rău, foarte rău. Nu puteai să ai o relație cu el. Și am zis în inima mea așa: „Măi, ăsta are și el o mamă și mamă-sa îl iubește. Noi nu-l iubim. O, ce bine că îl iubește și pe ăsta cineva. Nu trebuie să ne complicăm judecând”²⁴. Cu alte cuvinte să înțelegem că fiecare are dreptul la iubire și datoria de a iubi, doar că unii sunt făcuți să provoace iubirea semenului, iar alții să o ofere. Viața părintelui a fost un îndemn permanent la iubire și pace, indisolubil legate. Cel care iubește oferă pace, iar pacea sporește înțelegerea și pătrunderea lucrurilor.

Călugărul de la Techirghiol știa bine că iubirea este în ADN-ul naturii umane, iar Sfânta Scriptură confirmă: „Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire” (I In. 4, 8). Dovada că l-a iubit pe Dumnezeu, Adevărul, mai mult decât orice, este un episod din temniță: „Am fost chemat, eu personal, de un colonel, că erau la Aiud zece colonei. Aveam un nume să zicem, pe acolo, că eram și preot și călugăr. Eram în haine de pușcăriaș să zic așa, smerit cel puțin în formă, și mă întreba colonelul să-i explic că există Dumnezeu. Zic: *da, tovarășe colonel, existența noastră, suflarea noastră, inteligența, rațiunea, dovedesc aceasta*, am început să-i explic. *Astea-s făcute de un mare Meșter. Nu-s făcute la întâmplare. Sau cine le-a făcut?* Și am continuat să-i explic: *s-au făcut atâtea semne, Hristos a înviat... Dar dumneavoastră de ce nu credeți?* Era o mare îndrăzneală din partea mea să-l întreb lucrul ăsta. Dar a trebuit să apăr Adevărul. Zice: *războiul care s-a dus în Rusia, care a fost în numele Crucii, m-a convins că nu există Dumnezeu. – Ce în numele Crucii!? Nebunul ăla de Hitler a vrut să cucerească Rusia și a crezut că rușii o să-l lase.* Și îi zic: *Bine. Dar înainte de războiul ăsta de ce nu credeți?* Și m-a întrebat: *Care ți-e ultimul argument?* – *Sunt gata să mor. Am văzut că n-am cu cine, i-am spus. Și a început să urle: Luați-1! Luați-1!*²⁵

Viața părintelui este o punere în practică a poruncii dumnezeiești „să ne iubim unul pe altul”, recapitulată de noi la fiecare Sfântă Liturghie.

²³ Ne vorbește Părintele Arsenie Papacioc, vol. 3, Editura Mănăstirii Sihăstria, 2010, p. 66.

²⁴ Ne vorbește Părintele Arsenie, p. 43.

²⁵ O clipă inima mi se făcuse cer, p. 197.

În viața de zi cu zi întâlnim oameni de lângă care nu am vrea să plecăm. Pacea pe care o primim, liniștea, starea de bine într-un cuvânt, ne fac să îi iubim. Și îi iubim fără niciun efort, tocmai pentru că ei ne iubesc. Această pace izvorăse din iubire, așa cum punctam anterior.

Cu toate acestea în lume este multă durere și multă frământare. Acest lucru este provocat mai ales de faptul că doar așteptăm să fim iubiți și cu greu suntem dispuși să oferim iubire. Starea de așteptare fără rugăciune este o stare în care dăm timp ispitei să se întrupeze în păcat, gândului de supărare să ia chipul calomniei și mâniei, bănuielii să-i dăm forma certitudinii păcătoase. Cu alte cuvinte, iubirea cere proactivitate, mișcare înainte, către semenul nostru, împlinirea poruncii iubirii așa cum a făcut-o și părintele Arsenie Papacioc. Să-i ierți pe tortionarii tăi, pe cei ce te-au jignit, bătut, batjocorit, este mai greu decât orice trăim noi în viața de zi cu zi. Și atunci, ce ne poate opri să iubim când calea s-a dovedit totuși practicabilă, dar, mai mult decât atât, mântuitoare?

Cateheza viitoare ni-l pune înainte pe blândul părinte Paisie Olaru, marele duhovnic al României.

Bibliografie

- Părintele Arsenie Papacioc. O clipă inima mi se făcuse cer*, ediție alcătuită de ieromonah Benedict Stancu, Editura Elena, Constanța, 2012.
- Alpetri, Sorin, *Între timp și veșnicie. Viața părintelui Arsenie Papacioc*, Editura Accent Print, 2014.
- Bălan, Pr. Ioanichie, *Convorbiri duhovnicești*, Editată de Episcopia Romanului și a Hușilor, 1990.
- Ianolide, Ioan, „Ieromonahul Arsenie, Micul cel Mare”,
<https://www.fericiticeiprigoniti.net/arsenie-papacioc/365-ieromonahul-arsenie-micul-cel-mare>, accesat 4 iulie 2019;
- Popescu, George, „Arsenie Papacioc, un om paradisiac, un monah desăvârșit”,
<https://www.fericiticeiprigoniti.net/arsenie-papacioc>, accesat 4 iulie 2019;
- Petcu, Adrian Nicolae, „Arsenie Papacioc la începutul viețuirii monahale”,
<https://www.fericiticeiprigoniti.net/arsenie-papacioc/1785-arsenie-papacioc-la-inceputul-vietuirii-monahale>, accesat 4 iulie 2019;
- Petcu, Adrian Nicolae, „Despre viețuirea părintelui Arsenie Papacioc în temnița Aiudului”,
<https://www.fericiticeiprigoniti.net/arsenie-papacioc/1763-despre-vietuirea-parintelui-arsenie-papacioc-in-temnita-aiudului>, accesat 4 iulie 2019;
- Părintele Arsenie Papacioc: „La mormântul meu dacă veniți, vă spun: Iubiți-vă!” Acasă la marele duhovnic, în chilia sa de la Mănăstirea Sf. Maria – Techirghiol,
<http://www.marturisorii.ro/2014/08/23/parintele-arsenie-papacioc-la-mormantul-meu-daca-veniti-va-spun-iubiti-va-acasa-la-marele-duhovnic-in-chilia-sa-de-la-manastirea-sf-maria-techirghiol-40-de-fotografii/>, accesat 4 iulie 2019;

6. Părintele Paisie Olaru, chipul blândeții

(8 august)

Părintele Paisie s-a născut în efervescenta sfârșitului de secol 19, într-o zi de 20 iunie 1897. A fost ultimul din cei 5 copii ai familiei Olaru, Ioan și Ecaterina. Ca elev, Petru s-a dovedit a fi, după cum însuși o mărturisește, iute la minte și a avut gând de călugărie destul de timpuriu. În 1921 a intrat în Schitul Cozancea. Debutul monahicesc a fost plin de ispite, așa încât tânărul călugăr adesea era căutat de gândul fugii din mănăstire. Spovedania deasă și ascultarea de cuvântul duhovnicului l-au făcut să rămână, iar în 1943 să fie hirotont diacon. În 1947, episcopul Valerie Moglan l-a ridicat în treapta preoției și l-a hirotont duhovnic.

În 1949, în proiectul de revigorare a mănăstirii Slatina condus de Părintele Cleopa, se implică și părintele Paisie. Harisma duhovniciei, pe care a avut-o de tânăr, a fost de mare ajutor. De aici va pleca în 1953 la Sihăstria unde va urma deceniul groazei, al prigoanei împotriva monahilor și a preoților. Părintele a rămas în mănăstire și a continuat să împlinească misiunea la care a fost chemat, chiar dacă obștea era decimată. Între 1972-1985, a primit ascultare să pună rânduială la schitul Sihla. Ajunsese la o înălțime duhovnicească ce a contaminat împrejurimile și nu doar. Era căutat de monahi și credincioși deopotrivă, iar, ceea ce rețin majoritatea, a fost, blândețea fără cusur ce se scâldea într-o smerenie îngerească.

Părintele Ilie Cleopa spunea: „așa era părintele Paisie Olaru: smerit, tăcut, **blând**, înțelept la cuvânt, foarte milostiv și iubitor de aproapele. Întotdeauna căuta pacea cu toți și iubea liniștea. Nu-i plăcea să trăiască între mulți și își ascundea viața și nevoița. Nimeni nu știa cum se roagă în chilie, ce lucrare are mintea și inima lui, cât stă la masă și cât se odihnește. Plângea cu cel care plânge și se bucura cu cel ce se bucură. Nu ținea la haine bune, la bani, la nimic și fugea de cinste, de laudă, de multa vorbire, de clevetire și de oameni mari”²⁶.

A plecat la cele veșnice pe 18 octombrie 1990, la vârsta de 93 de ani.

Așa cum o spun toți cei care l-au cunoscut, avea o blândețe molipsitoare. După ce-l cunoșteau pe părintele cu greu se mai despărțeau de el. Acest aspect al vieții sale ne-a făcut să ne întrebăm, încă o dată, ce este blândețea și cum primește omul binecuvântare prin ea?

Mântuitorul însuși ne spune că cei blânzi vor moșteni pământul: „Fericiți cei blânzi că aceia vor moșteni pământul” (Mt. 5, 5). Fiind întrebat cum e bine să păstorească preotul turma dată lui, Părintele Paisie a răspuns: „turma lui Hristos se păstorește cu fluierașul, iar nu cu bățul. Adică cu blândețe, iar nu cu asprime”²⁷. Dar blândețea nu e doar atât, nu e doar tact preoțesc este mai mult, ne privește pe fiecare.

Sfântul Ignatie Briancianinov oferă o interpretare cu totul deosebită fericirii celor blânzi în predica de pe munte. A moșteni pământul înseamnă a birui firea, pentru că „pământ suntem”. Adică, cei blânzi au control asupra lor înșiși, asupra vieții lor și influențează pozitiv pe toți ce le stau aproape. „Fiind pământ, sunt lipsit de stăpânirea acestui pământ: mi-l răpesc feluritele patimi, și mai ales mânia cea cumplită care mă siluiește și mă trage cu sine; sunt lipsit

²⁶ <https://sihastria.mmb.ro/parintele-paisie-olaru-0>, accesat 17 iulie 2019.

²⁷ Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovnicești*, II, p. 491.

de orice stăpânire asupra-mi. Blândețea îmi înapoiază această putere, mă face să intru în stăpânirea moștenirii mele, a pământului meu, a mea, a trupului meu, a sângelui meu, a pornirii mele. *Cei blânzi vor moșteni pământul, și se vor desfăta întru mulțimea păcii* (Ps 36, 11)".²⁸

Blândețea nu poate fi privită unilateral și să emitem pretenția că am înțeles-o. Ea se vede prin contrast cu mânia, cu iușimea, iar efectele ei sunt în contrapondere a iușimii. Dacă furia duce la moarte, blândețea înfrumusețează viața, dacă mânia întunecă, blândețea luminează.

Chipul blând al părintelui Paisie Olaru a rămas ca o pictură mozaicală pe sufletul celor care l-au cunoscut, iar blândețea lui a transformat nenumărate vieți.

Traversăm o perioadă fără precedent. Noi, românii, nu am avut niciodată o perioadă atât de lungă de pace și prosperitate. Am putea spune, fără să exagerăm, că românii sunt un popor blând, un popor care nu a cunoscut mânia în formele ei cele mai mizerabile, de cucerire și oropsire a altor popoare. Cu toate acestea, luați individual unii dintre semenii noștri au mare nevoie să cunoască blândețea. Furia nu duce la nimic bun. Ne amintim cât de șocantă a fost uciderea unei familii, soț și soție, în județul Timiș, de către un om ce nu și-a ținut gândurile de răzbunare în frâu. Cât de bine ar fi fost dacă cineva i-ar fi insuflat de mic blândețea.

Sfântul Ioan Scărarul spunea că „începutul fericitei neamintiri a răului stă în a primi necinstirile cu sufletul amărât și îndurerat; mijlocul, în a rămâne față de ele neîntristat; desăvârșirea (dacă este vreo desăvârșire), în a le socoti pe acestea ca laude. Bucură-te, dacă ești dintre cei dintâi; fii tare, dacă ești dintre cei de-al doilea; fericit ești dacă ești dintre cei de al treilea, ca unul ce te veselești în Domnul”.²⁹

Chipul binevoitor al Părintelui Paisie Olaru ne rămâne povățuitor spre blândețe. Și, poate, cel mai important aspect al blândeții este că ne ajută să punem stăpânire pe lutul personal, pe trupul nostru, pe apucăturile și pornirile proprii.

În cateheza viitoare îl vom avea înaintea noastră pe părintele Cleopa Ilie, catehetul de la Sihăstria.

Bibliografie

Filocalia, IX, traducere din grecește, introducere și note de pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Humanitas, București, 2002, 2007

Bălan, Ioanichie, *Convorbiri duhovnicești*, Editată de Episcopia Romanului și a Hușilor, 1990. Briancianinov, Sfântul Ignatie, *Experiențe ascetice*, trad. de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Sofia, București, 2008.

<https://sihastria.mmb.ro/parintele-paisie-olaru-0>, accesat 17 iulie 2019.

²⁸ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice*, p. 421.

²⁹ *Filocalia*, IX, traducere din grecește, introducere și note de pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Humanitas, București, 2002, 2007, p 176.

7. Părintele Cleopa Ilie, învățătorul din sihăstrie

(9 august)

Pe 10 aprilie 1912, în casa lui Alexandru și Ana Ilie se auzea pentru a cincea oară scâncetul unui nou născut. Acesta era Constantin, nume de împărat și sfânt, care în iulie 1937 a fost primit sub mantia schimonahului Proclu Popa la mănăstirea Sihăstria. De atunci a purtat numele Cleopa și o întreagă țară vorbește despre actele sale de mare curaj duhovnicesc³⁰.

Părintele Cleopa Ilie a primit de tânăr călugăr povara administrativă. I-a cerut-o chiar Ioanichie Moroi, venerabilul stareț ajuns la 82 de ani, iar părintele, după o lună de rugăciune și meditație, a acceptat. Chiar dacă a fugit de preoție, din ascultarea față de duhovnic, s-a supus și a fost hirotonit diacon în 1944, 27 decembrie, și preot în 1945, 23 ianuarie. Tot în acest an a preluat oficial frâiele egumenale.

Pentru că rânduiala pusă la Sihăstria ajunsese vestită, Patriarhul Iustinian I-a trimis pe părintele Cleopa împreună cu 23 de călugări să reînvie mănăstirea Slatina, ctitoria lui Alexandru Lăpușneanu. Nu a trecut mult timp până când a mișcat lucrurile și acolo.

Dar anii 50, cum bine știm, au fost ani de aprigă prigoană comunistă, iar călugării de seama starețului de la Sihăstria, căutați și arestați. Părintele Cleopa s-a retras în munți³¹. După doi ani de pustnicie, la intervenția Patriarhului Iustinian, atât ieromonahul Arsenie Papacioc, cât și Cleopa Ilie au fost aduși la Patriarhie. După o perioadă petrecută în capitală și la mănăstirile din împrejurimi, părintele s-a reîntors la Sihăstria, urmând ca din 1954 să se retragă în pustnicie. A lăsat isihia abia în 1964, când obștea mănăstirii l-a trimis pe părintele Ioanichie Bălan să-l roage pe starețul lor de suflet să revină, lucru pe care l-a făcut pe 29 septembrie 1964.

De atunci, până în 2 decembrie 1998 a trăit pentru Hristos și pentru oameni, a slujit, a povățuit, a spovedit, s-a rugat, a predicat și a scris. Cu alte cuvinte a învățat cu timp și fără timp, împlinind ceea ce spunea sfântul Pavel, „dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învață, să se sânguiască în învățătură; dacă îndeamnă, să fie la îndemnare” (Rm 12, 7-8).

În scaunul spovedaniei a avut de la simpli monahi la personalități ilustre, a cucerit cu aura duhovnicească, cu harul care iradia pe cel ce venea cu inima deschisă.

La fel ca ceilalți părinți, Cleopa Ilie era un buchet de virtuți. A uimit pe cei care l-au întâlnit prin puterea cuvântului său, prin râvna pentru propovăduire, iar efectele au fost uimitoare. Cei care l-au cunoscut spun că deși n-a avut multă școală, a fost un autodidact cum rar au întâlnit. Ce este acest dar al învățării? Cum se manifesta el la părintele Cleopa? Cum ar trebui să se manifestă harisma învățării în familiile noastre?

Programul zilnic al părintelui se desfășura astfel: „După ieșirea de la Sfânta Liturghie, dimineața, avea rânduială de chilie: rugăciune, îndeletnicire cu cititul și scrisul. Credincioșii, care veneau zilnic, îl așteptau într-o odaie anume, așezată în preajma chiliei, unde el mergea după amiază. Preoți, călugări din diferite mănăstiri, mame cu copii, credincioși dornici de cuvânt puneau întrebări, cereau sfaturi, însemnându-și cu grijă răspunsurile primite. În

³⁰ <https://sihastria.mmb.ro/parintele-cleopa-ilie>, accesat 18 iulie 2019.

³¹ Petroniu Tănase, *Icoane smerite*, p. 49.

general, problemele se discutau public, liber, spre folosul tuturor. Problemele duhovnicești și cele cu caracter personal le lăsa la urmă. Convorbirile țineau ceasuri întregi, până seara târziu. Era o adevărată școală de catehizare, de îndrumare împotriva păcatului, împotriva prozelitismului sectar, pentru întărirea credinței ortodoxe”³².

Harisma învățătoarească a călugărului de la Sihăstria stă sub incidența cuvintelor Sfântului Pavel: „și pe unii i-a pus Dumnezeu, în Biserică: întâi apostoli, al doilea proroci, al treilea învățători; apoi pe cei ce au darul de a face minuni; apoi darurile vindecărilor, ajutorărilor, cârmuirilor, felurile limbilor” (I Cor. 12, 28).

Ce este acest dar al învățării și cum beneficiem de el?

Cuvântul evangheliei este transmis de preoți, iar ei au datoria de învăța. Nu toți au aceeași putere în cuvânt, pentru că nu toți trăiesc la fel. La fel și creștinii. Nu toți sunt la fel de ușor de învățat și nu rămân cu multe informații în mintea lor, pentru că nu toți au aceeași disponibilitate spre a învăța.

Și ce este dator să învețe iubitorul Scripturilor? Cuvântul și Adevărul! Cu alte cuvinte preotul, ceea ce făcea atât de bine părintele Cleopa, îl învață pe credincios tainele credinței, iar cel din urmă le transpune în viață.

Prorocul Isaia îndemna „învățați să faceți binele, căutați dreptatea, ajutați pe cel apăsător, faceți dreptate orfanului, apărați pe văduvă!” (Isaia 1, 17) Simplu spus, în acest „învățați binele” se cuprinde legea viețuirii creștine.

Idealul învățării creștine este acela de a-L cunoaște toți oamenii pe Dumnezeu. Un asemenea moment va veni, îl anunță chiar Sfântul Pavel, „și nu va mai învăța fiecare pe vecinul său și fiecare pe fratele său zicând: Cunoaște pe Domnul! – căci toți Mă vor cunoaște, de la cel mai mic până la cel mai mare al lor” (Ev. 8, 11)

Puterea învățătoarească a părintelui Cleopa s-a văzut în numărul mare al celor care-l căutau; în curajul celor prezenți de a întreba; în dragostea părintelui de răspunde; în suspendarea timpului și, mai ales, în numărul mare de ucenici pe care i-a lăsat.

Că avem sau nu harisma învățătorului, noi suntem datori să învățăm și să ne lăsăm învățați. Pe cei din casa noastră îi învățăm, iar de la duhovnicul, preoții și de la cei din apropierea noastră, învățăm. În casă, pentru jumătatea noastră și pentru copii suntem învățători prin purtare, mai mult decât prin cuvânt, dar și prin cuvânt.

În cateheza viitoare ne vom apropia de chipul minunat al părintelui Benedict Ghiuș, minte luminată a Bisericii Ortodoxe, păstor smerit și duhovnic înțelept.

Bibliografie

Bălan, Pr. Ioanichie, *Viața Părintelui Cleopa*, ed. a IV-a, Doxologia, Iași, 2014.

Bălan, Pr. Ioanichie „Părintele Cleopa a fost un om al răbdării”, <https://www.fericiticeiprignoniti.net/ilie-cleopa/308-parintele-cleopa-a-fost-un-om-al-rabdarii>, accesat 4 iulie 2019.

Ianolide, Ioan, „Părintele Cleopa Ilie, o cascada de har”, <https://www.fericiticeiprignoniti.net/ilie-cleopa/266-parintele-cleopa-ilie-o-cascada-de-har>, accesat 4 iulie 2019.

Arhimandritul Ilie Cleopa, <https://doxologia.ro/arhimandritul-cleopa-ilie#articole-despre-autor>, accesat 4 iulie 2019.

³² Petroniu Tănase, *Icoane smerite*, p. 50; O descriere aproape similară găsim la Pr. Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovnicești*, II, p. 50.

8. Părintele Benedict Ghiuș, călăuzitor înțelept

(10 august)

Părintele Benedict s-a născut într-o zi de toamnă târzie, pe 21 octombrie 1904, în satul Domnești, comuna Pufești, județul Vrancea. Părinții au ales să-l cheme Vasile. Ca toți preoții de vocație, a simțit dragoste pentru cele sfinte încă din tinerețe, a studiat teologia la Chișinău și București și a făcut studii de specialitate la celebra Facultate de Teologie din Strasbourg. Acolo își va lua și doctoratul, aducând asupra sa aprecieri din partea teologilor din țară.

Era apropiat de episcopul Visarion Puiu, iar în acele timpuri mișcarea legionară era foarte activă în rândul tinerilor. Episcopul era interesat de ortodoxia întâlnirilor, de calitatea credinței, prin urmare l-a trimis pe tânărul teolog să asiste la întâlniri și să-l informeze despre cele întâmplate. Participările succesive la aceste reuniuni i-au adus părintelui Benedict multe neplăceri după instalarea regimului comunist.

În 1943 a fost ales episcop de Hotin, dar nu a fost înscăunat niciodată pentru că Mihai Antonescu a invalidat alegerea. Aceștia sunt anii în care părintele se apropie din ce în ce mai mult de „Rugul Aprins”, mișcare mistică, unde intelectualii aleși ai acelor timpuri se adunau³³.

Între 1946-1947, „Rugul aprins” a avut doar reuniuni religioase, iar invitatul preferat era preotul rus Ioan Culighin, care le vorbea participanților despre rugăciunea inimii și viața mistică la părinții de la Optina.

Părintele Petroniu Tănase, cunoscând foarte bine viața arhimandritului Benedict spunea următoarele: „Dar într-o vreme în care stăpânirea comunistă era la putere, persoana părintelui Benedict apărea ca un corp străin, ca o piatră de poticnire. Nu era pe plac mai-marilor vremii, politica lui fiind politica Sfintei Biserici. Putea să fie profesor de teologie emerit, și nu a fost; putea să fie episcop sau mitropolit, dar nu a fost”.³⁴

Și el a fost unul dintre numeroșii preoți batjocoriți de regimul de tristă amintire, dar a suferit până la sfârșit, a suferit în tăcere și a dobândit cununa înțelepciunii. Cu toate cele îndurate, părintele a trecut la cele veșnice la venerabila vârstă de 86 de ani, în 1990.

Despre el se spune că era căutat de intelectualii vremii, dar mai ales de tinerii studenți, ceea ce dovedește că era un sfătuitor înțelept. Despre sfatul înțelept și despre consecințele lui ne vom strădui să vorbim astăzi.

În primul rând să ne apropiem de termenul „înțelepciune”. Ce înseamnă și unde îl găsim în Sfânta Scriptură ?

Înțelepciune vine de la grecescul „sophia”, care înseamnă putere superioară de pătrundere și înțelegere a lucrurilor, a ideilor, a tainelor lumii. E una din cele mai frumoase virtuți pe care omul le poate dobândi în viață.

Această virtute, înțelepciunea este darul lui Dumnezeu. El este dat celor care se roagă și-l cer. Psalmistul David întărește: „Învață-ne să socotim bine zilele noastre, ca să ne îndreptăm inimile spre înțelepciune” (Ps. 89, 14). Mai important decât ce am spus la început, înțelepciunea este atribut dumnezeiesc :

³³Pr. Sofian Boghiu, „Amintiri despre părintele Benedict Ghiuș, din închisori și din Rugul Aprins”, <https://fericiteiprignoniti.net/benedict-ghius/2185-amintiri-despre-parintele-benedict-ghius-din-inchisori-si-din-rugul-aprins>, accesat 22 iulie 2019.

³⁴ Petroniu Tănase, *Icoane smerite*, p. 43.

„Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut ! Umplutu-s-a pământul de zidirea Ta.” (Ps.103, 25) Lumea a fost făurită cu înțelepciune și doar o minte înțeleaptă o poate înțelege.

Înțeleptul Solomon a cerut de la Dumnezeu doar înțelepciune și se spune că nu avea egal în cuprinderea lucrurilor. În Pilde 1, 7, mărturisește: „Frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii; cei fără minte disprețuiesc înțelepciunea și stăpânirea de sine”. Cu alte cuvinte, drumul spre dobândirea ei este respectarea poruncilor dumnezeiești. Cunoașterea și împlinirea lor este începutul înțelepciunii.

Părintele Benedict este un model pentru toți care doresc să aibă o viață densă, opusă superficialului, opusă nimicniciei. Înțelepciunea este inteligența luminată de harul lui Dumnezeu.

În volumul al VIII-lea al Filocaliei găsim aceste cuvinte: „Dreptul care are și înțelepciune este asemenea lui Dumnezeu. Și semnul înțelepciunii acesta este : că înțeleptul este sfetnic bun tuturor. Înțeleptul nu grăiește niciodată cu asprime, nici nu se iuțește, ci toate cuvintele lui sînt line și cu bună primire și veselesc inima celor ce le aud pe ele. Înțeleptul chiar de va fi în treaptă înaltă nu se trufește, nici nu se mândrește, ci și mai mult se smerește, urmînd Mielușelului lui Dumnezeu, Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, silindu-se a împlini poruncile Lui”.³⁵

Înțelepciunea e de mare preț, ea sintetizează iubirea și smerenia. E nobilă și înobilează. Chipul celui înțelept e bineplăcut lui Dumnezeu și oamenilor. El nu se socotește pe sine înțelept, nu el spune despre sine că e înțelept, ci înțelepciunea izvorăște din el, e simțită de cei din jur, iar el o asumă cu smerenie.

Revenind la textul filocalic, observăm că înțeleptul se aseamănă cu Dumnezeu. Așa cum Dumnezeu îi bucură pe toți, și cel înțelept o face. În el se împletesc armonios, blîndețea, cumpătarea, smerenia și ascultarea de cele sfinte, de poruncile Domnului.

Reținem că părintele Benedict Ghiuș a fost un apreciat preot al secolului trecut, personalitate care inspiră și astăzi și care a adus pe mulți, prin sfatul său, la Biserica Domnului.

În lumea noastră sunt mulți oameni inteligenți, dar câți dintre ei sunt înțelepți? Bineînțeles, înțelepciunea nu exclude inteligența, dimpotrivă, dar, să fim convinși, inteligența nu e sinonimul înțelepciunii. Prin lucrarea harului, înțelepciunea este o formă de gândire superioară inteligenței, iar părintele Benedict Ghiuș a fost dăruit cu ea.

Părintele Petroniu Tănase, starețul schitului Prodromu din Muntele Athos va fi subiectul catehezei viitoare.

Bibliografie

Benedict Ghiuș, duhovnicul inimii, Ed.România Creștină, București, 1998.

Boghiu, Pr. Sofian, „Amintiri despre părintele Benedict Ghiuș, din închisori și Rugul Aprins, <https://www.fericiticeiprignoniti.net/benedict-ghius/2185-amintiri-despre-parintele-benedict-ghius-din-inchisori-si-din-rugul-aprins>, accesat 4 iulie 2019;

Enache, George, „Părintele Benedict Ghiuș, despre a îndura suferința cu blîndețe”, <https://www.fericiticeiprignoniti.net/benedict-ghius/901-parintele-benedict-ghius-despre-a-indura-suferinta-cu-blandete>, accesat 4 iulie 2019;

³⁵ *Cartea Filocaliilor. Cele mai frumoase pagini*, trad. din grecește de pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, selecția textelor de Georgeta-Anca Ionescu, Humanitas, București, 2018, p. 269.

Vasilescu, Gheorghe, „Părintele Benedict Ghiuș, podoaba duhovnicească a ortodoxiei românești”, <https://www.fericiticeiprigoniti.net/benedict-ghius/2186-parintele-benedict-ghius-podoaba-duhovniceasca-a-ortodoxiei-romanesti>, accesat 4 iulie 2019.
<https://neamt.mmb.ro/arhimandritul-benedict-ghius>, accesat 4 iulie 2019.

9. Părintele Petroniu Tănase, chipul monahului deplin

(12 august)

Părintele Petroniu Tănase face parte din panteonul de aur al monahismului românesc din secolul al XX-lea. S-a născut în împăduritele ținuturi ale Neamțului în anul 1914³⁶, în comuna Fărcașa. A intrat în mănăstire devreme, era un copil andru, dar a intrat cu dragoste pentru viața în Hristos, chiar la Mănăstirea Neamț. Timpurile clocoteau, iar omul, cu inimă curată, ca a tânărului Petroniu, simțea dorul după calea strâmtă, dar mântuitoare. A fost tuns în monahism în 1942, 22 septembrie, dar, până atunci, a trecut prin multe ascultări. În 1937, a avut marea bucurie, dar și copleșitoarea ascultare, de a pune în rânduală biblioteca mănăstirii Antim, una din cele mai importante din întreaga Patriarhie Română. În 1947 a fost hirotonit pe seama Catedralei Patriarhale. A urmat pentru o scurtă perioadă de timp calea profesoratului la Mănăstirea Neamț. Aici avea să predea Catehetică, Omiletică și Pedagogie, având în minte cursurile magistralului profesor Mihail Bulacu.

Nici el n-a scăpat de ochiul vigilent al regimului comunist, fapt ce a făcut ca în 1959 să părăsească Mănăstirea Neamț. S-a apropiat de Mănăstirea Sihăstria, dar abia în 1964, după decret, când la cârma așezământului revenise părintele Cleopa și el în băjenie din pricina „lumiștilor proletari”. Aici, așa cum mărturisește episcopul Romanului și Bacăului, preasfințitul Ioachim, el avea prestigiul cărturarului, în timp ce Cleopa Ilie îl avea pe al învățătorului, iar Paisie Olaru, pe al duhovnicului. În 1978, prin mila și voia lui Dumnezeu, a pus piciorul în Grecia și a urcat în Muntele Athos. Acolo a ajuns la mănăstirea Prodromu, iar după șapte ani a fost numit egumen. La vârsta de 94 de ani a plecat la cele veșnice, după o activitate de o bogăție exemplară, dar, cu precădere, după o viață aleasă duhovnicește.

La Schitul Românesc Prodromu a contribuit decisiv la înfrumusețarea și creșterea numărului monahilor. Se pare că i-a fost acceptată plecarea spre Munte, după ce monahii de la Schit s-au apropiat de președintele de atunci al României, Nicolae Ceaușescu, aflat în vizită în Grecia, și i-ar fi spus, „domnule președinte trimiteți niște călugări din țară că nu mai are cine să ne îngroape”³⁷. Fiind o chestiune de imagine, este acceptată plecarea în munte a unui număr de călugări, printre care și Petroniu Tănase. În Sfântul Munte a stat 33 de ani și se spunea despre el că „a fost un călugăr desăvârșit, un „calon-gheron”, un bătrân frumos, o icoană smerită în care Dumnezeu a pictat frumusețea prezenței Sale”³⁸.

Deși mai mulți dintre părinții descriși anterior au fost monahi, totuși despre monahism nu am vorbit până acum. Ce este monahismul și care sunt regulile pe care trebuie să le urmeze cel care intră în această viață?

În primul rând trebuie spus că monahismul este despărțirea de lume. Călugărul este cu lumea doar în rugăciune, dar este despărțit trupește de ea. Cel care alege această cale știe de la bun început că sunt trei voturi pe care le asumă în totalitate: castitatea, sărăcia de bună voie și ascultarea necondiționată.

Ce este castitatea?

³⁶ Părintele Ioanichie Bălan notează 1916, *Convorbiri* II, p. 711.

³⁷ <https://doxologia.ro/parintele-petroniu-tanase-un-patriarh-al-ortodoxiei-marturisitoare>, accesat 20 iulie 2019.

³⁸ <https://doxologia.ro/parintele-petroniu-tanase-un-patriarh-al-ortodoxiei-marturisitoare>, accesat 20 iulie 2019.

Persoana care primește tunderea în monahism se obligă să nu mai aibă niciun fel de legătură trupească. Prin urmare, viața lui este una curată, feciorească. El se dedică în mod absolut slujirii lui Dumnezeu.

Ce este sărăcia de bună voie?

Călugărul nu este o persoană care să aibă ceva în posesia lui. Așa a jurat înaintea sfântului altar. El se rezumă la chilia sau la un loc într-o chilie, la hainele de pe el și la cartea de rugăciuni. Patericul este foarte generos în privința celor care s-au lepădat de lume, cum diavolul lăcomiei i-a făcut să se lege până și de o simplă carte și doar renunțarea la ea i-a făcut liberi. „A zis Avva Evprerie: cele trupești sunt materie. Cel care iubește lumea iubește pietrele de poticnire. Deci, dacă se întâmplă să pierdem ceva, să primim aceasta cu bucurie și cu recunoștință, deoarece ne-a scăpat de griji”³⁹

A nu avea nimic este echivalentul cu a te lăsa cu totul în voia lui Dumnezeu și în folosul obștii, dacă călugăria aleasă este de obște.

Ce este ascultarea necondiționată?

Votul acesta este printre cele mai greu de împlinit și din pricina lui unii și-au pierdut puterea de a continua pe calea grea a monahismului. Ascultarea călugărului are două granițe, erezia și păcatul; până acolo merge ascultarea. Doar dacă cineva i-ar cere călugărului să se lepede de Dumnezeu prin erezie sau să păcătuiască, doar atunci el poate să nu asculte. E important de precizat că, nu oricine îi poate porunci monahului. El are datoria de a-l asculta pe stareț și pe episcop. Lor le datorează întreaga ascultare. De ce e importantă această virtute? Pentru că prin ea monahul se eliberează de judecarea acestei lumi și de voia proprie, prin ea caută doar împlinirea poruncilor dumnezeiești și nimic altceva.

În ceea ce privește monahismul românesc, aici vom întâlni cu precădere pe cel chinovial sau de obște. Prin urmare vom întâlni mănăstiri de călugări și de maici. Mănăstirile de maici vor avea întotdeauna și un ieromonah, adică un călugăr preot, care va îndeplini și rolul de duhovnic. Vor sluji împreună, vor mânca împreună, vor avea chiliile în incinta mănăstirii. Aceasta este una din diferențele majore față de viața de sine, semi-anahoretică, unde monahii se adună la un loc doar sâmbăta și duminica, în rest fiind de sine. Această formă de monahism este rară și nu este încurajată, fiind mai puțin rodnică decât cea de obște.

În limbajul liturgic vom întâlni cuvintele: ieromonah, ierodiacon, singhel, protosinghel, arhimandrit, stavroforă, stareț, stareță.

Ieromonahi sunt toți călugării care au primit darul preoției și pot sluji sfânta Liturghie. **Ierodiaconi** sunt călugării care au fost hirotoniți diaconi. **Protosinghel** este un grad călugăresc, cum ar fi la preoți **iconom**, având dreptul să poarte bederniță, arhimandrit este cel mai înalt grad călugăresc și doar din rândul lor sunt propuși spre alegere episcopii. El are dreptul să poarte cruce pectorală. În fapt, cei care sunt aleși pentru a fi hirotoniți episcopi, sunt ridicați la treapta de **ipopsifu**, cea mai înaltă treaptă monahală. **Stavroforă** este gradul cel mai de sus la care poate fi ridicată o călugăriță, adică este purtătoare de cruce, datorită meritelor deosebite pe care aceasta le are. Stareț și stareță sunt numele pe care le poartă conducătorii mănăstirilor și, cum e ușor de intuit, e doar o funcție administrativă ce incumbă responsabilități majore.

³⁹ Patericul Mare. Apoftegmele părinților pustiei. Colecția tematică, pp. 383-384.

Desigur, sunt și alte titulaturi pe care le vom întâlni în lumea monahală, dar ne vom opri cu prezentarea noastră aici.

Reținem că părintele Petroniu Tănase a fost în primul rând un călugăr ales și un stareț de mare ținută. Și-a început viața de obște la Neamț și după numeroase încercări din partea regimului comunist a primit ascultare să plece la Schitul Prodromu. Aici a stat 33 de ani. De asemenea, reținem că monahul depune trei voturi: al castității, al sărăciei și al ascultării necondiționate.

În încheiere subliniem că monahismul este vajnicul străjer al ortodoxiei. Aici se mențin slujbele vii, aici învățătura de credință trebuie să rămână nealterată. Pe parcursul istoriei mănăstirile au fost și au rămas oaze de cultură, fântâni vii de spiritualitate. Cel care dorește această cale, să știe că e o cale grea, că nu e pentru oricine, dar e mântuitoare.

Ultima noastră cateheză este dedicată unui părinte special, un convertit la credința cea adevărată, un om care în tinerețe a trăit ca și cum n-ar fi fost creștin, dar care odată întors, a atins culmile sfințeniei, Daniil Sandu Tudor.

Bibliografie

<https://basilica.ro/8-ani-de-cand-parintele-protosinghel-petroniu-tanase-a-trecut-la-cele-vesnice/>, accesat 19 iulie 2019.

+ Ioachim, Arhiepiscopul Romanului și Bacăului, „Părintele Petroniu Tănase – un patriarh al Ortodoxiei mărturisitoare”, <https://doxologia.ro/parintele-petroniu-tanase-un-patriarh-al-ortodoxiei-marturisitoare>, accesat 4 iulie 2019;

Pr. Constantin Coman, „Părintele Petroniu de la Prodromu – pustnicul din obște”, <https://doxologia.ro/vietile-parintilor/parintele-petroniu-de-la-prodromu-pustnicul-din-obste>, accesat 4 iulie 2019;

Pr. Iulian Lazăr de la Prodromu, „Părintele Petroniu de la Prodromu – călugărul care a îmbinat perfect dragostea cu asceza”, <https://doxologia.ro/vietile-parintilor/parintele-petroniu-de-la-prodromu-calugarul-care-imbina-perfect-dragostea-cu>, accesat 4 iulie 2019.

Costion Nicolescu, „Petroniu Tănase, un părinte cu totul îngeresc” în <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/petroniu-tanase-un-parinte-cu-totul-ingeresc-14935.html>.

10. Părintele Daniil Sandu Tudor, smerenia întrupată

(13 august)

Părintele Daniil Sandu Tudor a purtat numele de Alexandru Teodorescu. Numele de gazetar, de jurnalist, a fost în fapt un pseudonim, Sandu Tudor, iar la tunderea în monahism a primit numele de Agaton. Când a îmbrăcat schima cea mare a primit numele de Daniil.

În tinerețe, a fost jurnalist, avea un caracter vulcanic, promova democrația și nu se dădea în lături din fața polemicii. Dumnezeu a rânduit să ajungă în Muntele Athos, dar și să scape cu viață dintr-un accident de avion, evenimente care au marcat virajul spre valorile perene. După întoarcerea din cel de-al doilea Război Mondial, se orientează spre Mănăstirea Antim. Aici, împreună cu alți călugări luminați și intelectuali, au pus bazele organizației⁴⁰, pomenită deja, „Rugul Aprins” și interzisă de regimul comunist în 1948⁴¹.

Părintele Agaton a ajuns la Mănăstirea Govora, după care a fost numit stareț la Crasna. În 1950 a fost arestat și condamnat, dar în 1952 a fost eliberat. A primit schima cea mare și numele de Daniil. De aici înainte va fi cunoscut ca părintele Daniil, starețul de la Rarău.

În noaptea de 13 spre 14 iunie 1958 a fost arestat. Lotul de arestați era format din încă 15 persoane, dar părintele era considerat liderul grupului, prin urmare a primit 25 de ani grei de temniță. Părintele Daniil Sandu Tudor a plecat la cele veșnice în urma unor teribile torturi, pe data de 16 noiembrie 1962⁴².

Unul dintre colegii de suferință de la Jilava consemna: „cu părintele Agaton, în timpul acestor alergări pe Golgota, când se simțea mai bine, ședeam de vorbă, întărindu-ne nădejdea în purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Sfinția sa cu orice prilej îmi tâlcuia înțelesurile sfinte din învățăturile Sfinților Părinți, ale martirilor și mai ales despre rugăciunea isihastă despre care eram foarte dorinic să aflu cât mai mult, fiind ca mierea pentru sufletul meu. Simțea câteodată nevoia pentru umilință, și-mi mărturisea că nu a fost un tânăr cuminte, nici un bărbat cinstit, și că numai Dumnezeu l-a scăpat de amăgirea diavolească. – *Orice vei auzi rău despre mine, să crezi, că am fost un mare păcătos*”.⁴³ Cuvintele acestea sunt extrem de importante pentru a înțelege, pe de o parte că suntem în fața unei personalități ce l-a descoperit pe Hristos târziu, la maturitate, în urma unei convertiri, iar, pe de altă parte, că dobândise dumnezeiasca virtute a smereniei.

Că e foarte importantă și iubită de Dumnezeu întoarcerea celor păcătoși, ne stă mărturie textul din Iezechiel, „Oare voiesc Eu moartea păcătosului, zice Domnul Dumnezeu – și nu mai degrabă să se întoarcă de la căile sale și să fie viu?” (Iez. 18, 23); și tot la acest proroc, ni se spune: „Căci Eu nu voiesc moartea păcătosului, zice Domnul Dumnezeu; întoarceți-vă deci și trăiți” (Iez. 18, 32). Fostul ziarist a ajuns un smerit și ales călugăr, care până în ultima clipă a vieții sale a ales să-L slujească pe Dumnezeu, să nu facă jocul tortionarilor și să

⁴⁰ Andrei Scrima, „Sandu Tudor, sufletul Rugului Aprins”, <https://fericiticeiprignoniti.net/daniil-sandu-tudor/2109-sandu-tudor-sufletul-rugului-aprins>, accesat 27 iulie 2019.

⁴¹ George Enache, „Daniile Sandu Tudor, monahul poet”, <https://ziarullumina.ro/documentar/daniil-sandu-tudor-monahul-poet-37127.html>, accesat 27 iulie 2019.

⁴² George Enache, „Daniile Sandu Tudor, monahul poet”, <https://ziarullumina.ro/documentar/daniil-sandu-tudor-monahul-poet-37127.html>, accesat 27 iulie 2019.

⁴³ <https://fericiticeiprignoniti.net/daniil-sandu-tudor/721-smerenia-parintelui-daniil-orice-vei-auzi-rau-despre-mine-sa-crezi-ca-am-fost-un-mare-pacatos>, accesat 27 iulie 2019.

inspire, dacă tot i-a dat Dumnezeu această posibilitate, pe tinerii care-l cunoșteau.

Despre smerenie se cunosc multe, dar la fel ca rugăciunea, câți dintre noi o practicăm? Ce este smerenia și de ce este bineplăcută lui Dumnezeu? De ce lumea fără Dumnezeu consideră smerenia drept slăbiciune?

Exemplul suprem de smerenie a fost Domnul Hristos. El s-a făcut om, Dumnezeu fiind, s-a lăsat batjocorit ca unul ce nu avea putere și răstignit ca un tâlhar. Cu ucenicii săi a cucerit o lume și a deschis porțile Împărăției cerurilor spre mântuire.

„Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: Cum vine frica lui Dumnezeu în suflete? Și a zis Bătrânul: Dacă are omul smerenie și neagonisire și nu judecă pe nimeni, îi vine frica lui Dumnezeu”⁴⁴. Această apoftegmă ne spune simplu că, fără smerenie, nu-L putem simți pe Dumnezeu, nu putem simți dragostea Lui, pentru că respectul, în forma lui absolută, se evidențiază în smerenie.

Dacă omul nu vrea să se smerească pe el, îl smerește viața, pentru că Dumnezeu celor mândri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har (Iacov 4, 6), în timp ce Psalmistul David atenționează: „Tu ai smerit ca pe un rănit pe cel mândru; cu brațul puterii Tale ai risipit pe vrăjmașii Tăi” (Ps. 88, 11)

Câți dintre cei de față nu duc viața părintelui Daniil dinainte de convertire? Multora le șoptește ispititorul că nu e cale de întoarcere, că viața păcătoasă pe care au ales-o e singura pe care mai pot merge. Dar cât neadevăr e în aceste gânduri, câtă înșelare?!

Niciodată nu e prea târziu să ne întoarcem la Domnul, dar acest lucru se poate face doar în starea de smerenie, în stare de golire de eul propriu, în starea de recunoaștere că drumul până aici a fost greșit. Când vom avea curajul să privim în spate și să spunem, „până aici viața mea a fost neplăcută lui Dumnezeu”, și, apoi, să privim spre viitor cu nădejde, vom putea spera la o transformare prin mila și ajutorul celui Preaînalt.

Invitația la o viață ușoară, spectaculoasă și consumistă, ne este făcută zilnic. Nu suntem obligați să o urmăm. Adevărata bucurie este dată de trăirea pe cărările virtuții, iar una dintre cele mai bineplăcute Domnului este smerenia celui ce s-a pocăit. Să nu uităm cuvintele prorocului: „Oare voiesc Eu moartea păcătosului, zice Domnul Dumnezeu – și nu mai degrabă să se întoarcă de la căile sale și să fie viu?” (Iez. 18, 23)

Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos și preaiubita Sa Maică, să ne binecuvinteze pe toți și să ne mântuiască. Amin!

Bibliografie

Enache, George, „Daniile Sandu Tudor, monahul poet”,
<https://ziarullumina.ro/documentar/daniil-sandu-tudor-monahul-poet-37127.html>;

Maxim, Virgil, „Smerenia părintelui Daniil – orice vei auzi de rău despre mine, să crezi, că am fost un mare păcătos”, <https://fericiticeiprigoniti.net/daniil-sandu-tudor/?21-smerenia-parintelui-daniil-orice-vei-auzi-rau-despre-mine-sa-crezi-ca-am-fost-un-mare-pacatos>.

⁴⁴ Patericul Mare, p. 262.